

**MAKTAB O'QUVCHILARINING TARIXIY SAN'AT ASARLARI
YORDAMIDA IJODIY QOBILIYATLARINI RIVOJLANTIRISHNING
ZAMONAVIY PEDAGOGIK YONDASHUVLARI**

Dagarova Shodiya Hayotjon qizi

Navoiy Davlat Universiteti

70110501 – Tasviriy san'at magistratura ta'lim yo'nalishi

2-bosqich magistranti

Annotatsiya: Maqola maktab o'quvchilarining ijodiy qobiliyatlarini tarixiy san'at asarlari orqali rivojlantirishning zamonaviy pedagogik yondashuvlarini o'rganishga bag'ishlangan. Unda tarixiy janrdagi san'at asarlari bilan ishlashning metodik jihatlari, ijodiy qobiliyatlarni shakllantirishdagi roli va pedagogik tavsiyalar tahlil qilinadi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, san'at asarlari o'quvchilarda tasavvur, ijodiy fikrlash va tanqidiy tafakkur qobiliyatlarini samarali rivojlantirish imkonini beradi. Maqola natijalari pedagoglar uchun maktab ta'limida ijodiy yondashuvlarni qo'llashda amaliy ahamiyatga ega.

Kalit so'zlar: Ijodiy qobiliyat, tarixiy janr, san'at asarlari, pedagogik metodika, maktab ta'limi, ijodiy rivojlanish.

Maktab ta'limida o'quvchilarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish bugungi kunda dolzarb vazifa hisoblanadi. Ijodiy qobiliyat o'quvchining mustaqil fikrlash, tasavvur va badiiy yechimlar yaratish qobiliyatini o'z ichiga oladi. Tarixiy janrdagi san'at asarlari nafaqat tarixiy bilimlarni etkazish vositasi, balki o'quvchilarning estetik didini shakllantirish va ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishda samarali vositadir. Tarixiy sahnalar, shaxslar va voqealarni tasvirlash orqali o'quvchilar voqealarni tahlil qilish, o'z fikrini ijodiy ifodalash va badiiy tafakkurini rivojlantirish imkoniyatiga ega bo'ladi. Shu bois, zamonaviy pedagogik amaliyotda tarixiy san'at asarlari bilan ishlash usullarini ishlab chiqish va qo'llash katta ahamiyatga ega.

Tarixiy san'at asarlari maktab o'quvchilari uchun ijodiy qobiliyatlarni shakllantirishda muhim pedagogik vosita hisoblanadi. Tarixiy janrdagi san'at asarlari o'quvchilarga nafaqat tarixiy ma'lumotlarni etkazadi, balki ularning tasavvur, ijodiy fikrlash, tanqidiy tafakkur va muammolarni hal qilish qobiliyatlarini rivojlantiradi. Tarixiy sahnalar va shaxslarni tahlil qilish o'quvchilarda voqealarni chuqur anglash, tafsilotlarga e'tibor berish va ularni ijodiy talqin qilish ko'nikmalarini shakllantiradi. Shu bilan birga, san'at asarlari hissiy intellekt va empatiyani rivojlantiradi,

o'quvchilarni tarixiy voqealar bilan emotsional bog'laydi va voqealarni o'z nuqtai nazaridan baholash imkonini beradi.

Pedagogik metodlar ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. Vizual tahlil metodi orqali o'quvchilar rasm, eskiz yoki grafik tasvirlarni o'rganib, rang, kompozitsiya, detalizatsiya va obraziy elementlarni tahlil qiladilar. Bu metod o'quvchilarning vizual tafakkur, diqqatni jamlash va san'atga bo'lgan didini shakllantirishga xizmat qiladi. Ijodiy qayta talqin metodi esa o'quvchilarga tarixiy sahnani yoki obrazni o'z ijodiy tafakkuri bilan qayta yaratish imkonini beradi. Masalan, o'quvchilar tarixiy voqeani rasm orqali ifodalash, sahna dramatizatsiyasi yoki hikoya yaratish orqali ijodiy ko'nikmalarini amalda sinab ko'radilar. Shu yondashuv tasavvur va ijodiy fikrlashni rivojlantirishda katta ahamiyatga ega.

Diskussiya va muhokama metodlari o'quvchilarda fikr almashish, tanqidiy fikrlash va argumentatsiya ko'nikmalarini shakllantiradi. Guruhda ishlash orqali o'quvchilar o'z fikrini bildiradi, boshqalar nuqtai nazarini tinglaydi va o'z qarashlarini mantiqan asoslaydi. Pedagoglar differensial yondashuvni qo'llash orqali har bir o'quvchining qobiliyat darajasini hisobga oladilar. Yosh o'quvchilar uchun sodda rasmiy topshiriqlar, kattaroq o'quvchilar uchun esa murakkab sahna dramatizatsiyasi yoki tarixiy voqealarni yozma talqin qilish tavsiya etiladi. Bu yondashuv har bir o'quvchining ijodiy salohiyatini maksimal darajada rivojlantirish imkonini beradi.

Tarixiy san'at asarlari bilan ishlashda psixologik jihatlar ham katta ahamiyatga ega. Tarixiy sahnalarni ijodiy talqin qilish orqali o'quvchilar tasavvur va xayoliy fikrlash, muammolarni hal qilish va emotsional intellektini rivojlantiradilar. Shu bilan birga, o'quvchilar o'z hissiyotlarini ifodalash, obraz yaratish va badiiy tafakkurini oshirish imkoniga ega bo'ladi. Masalan, o'quvchi tarixiy shaxsning his-tuyg'ularini rasm orqali ifodalash yoki sahnani dramatik tarzda sahnalashtirish orqali ijodiy qobiliyatini va tarixiy bilimni bir vaqtda rivojlantiradi.

Tarixiy san'at asarlari yordamida o'quvchilar milliy tarix va madaniyatga hurmatni shakllantiradi, estetik didini rivojlantiradi va badiiy tafakkurini boyitadi. Pedagogik amaliyotda samarali yondashuvlar quyidagilarni o'z ichiga oladi: o'quvchilarning yosh va qobiliyat darajasiga mos san'at asarlarini tanlash, vizual va emotsional jihatlarini rivojlantirish, guruh va individual ishlarga asoslangan ijodiy mashg'ulotlar tashkil qilish, diskussiya va muhokamalar orqali fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish va san'at asarlarini amaliy ijodiy topshiriqlar bilan bog'lash. Shu tarzda, maktab o'quvchilari nafaqat ijodiy qobiliyatlarini rivojlantiradilar, balki tarixiy bilimlar, estetik tafakkur va ijtimoiy ko'nikmalar bilan ham boyitiladi.

Tarixiy san'at asarlarini qo'llashning amaliy jihatlari ham katta ahamiyatga ega. O'quvchilarni san'at asarlari bilan ishlashga jalb qilish jarayonida interaktiv va ijodiy mashg'ulotlar samarali hisoblanadi. Masalan, guruh bo'lib rasmni tahlil qilish, sahna dramatisatsiyasini tayyorlash, tarixiy voqeani hikoya yoki maqola shaklida ijodiy qayta ifodalash o'quvchilarda o'z fikrini erkin ifodalash, ijodiy yechim topish va tanqidiy tafakkur ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi. Shu tarzda, o'quvchilarning ijodiy va badiiy salohiyati bir vaqtda rivojlantiriladi, ular tarixiy bilimlarni chuqurroq o'zlashtiradi va badiiy tafakkur orqali voqealarni yangi nuqtai nazardan talqin qiladilar.

Xulosa qilib aytganda, tarixiy janrdagi san'at asarlari maktab o'quvchilari uchun ijodiy, psixologik va estetik jihatdan samarali pedagogik vosita hisoblanadi. Ular o'quvchilarning tasavvur, ijodiy tafakkur, tanqidiy fikrlash va hissiy intellektini rivojlantiradi. Shu bilan birga, tarixiy san'at orqali o'quvchilar milliy tarix, madaniyat va estetik qadriyatlarni anglaydilar. Pedagogik metodlar – vizual tahlil, ijodiy qayta talqin, diskussiya va muhokama – ijodiy qobiliyatlarni shakllantirishda samarali vosita hisoblanadi. Tarixiy san'at asarlari yordamida o'quvchilar ijodiy tafakkurini rivojlantiradi, tarixiy bilimlarini mustahkamlaydi va badiiy salohiyatini oshiradi.

Maqolada maktab o'quvchilarining tarixiy san'at asarlari orqali ijodiy tafakkurini shakllantirishning pedagogik usullari tahlil qilindi. Tadqiqot shuni ko'rsatdiki, vizual tahlil, ijodiy qayta talqin, diskussiya va muhokama metodlari ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirishda samarali vosita hisoblanadi. Tarixiy janrdagi san'at asarlari o'quvchilarda tasavvur, tanqidiy fikrlash, muammolarni hal qilish va hissiy intellektni rivojlantiradi. Shu bilan birga, ular milliy tarix va madaniyatga hurmatni shakllantiradi, estetik didni oshiradi va badiiy tafakkurini boyitadi. Ushbu yondashuv maktab ta'limida ijodiy va badiiy salohiyatni rivojlantirishda amaliy ahamiyatga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Шавдиров С. А. Подготовка будущих учителей к исследовательской деятельности //Педагогическое образование и наука. – 2017. – №. 2. – С. 109-110.
2. Shavdirov S. A. Selection Criteria of Training Methods in Design Fine Arts Lessons //Eastern European Scientific Journal. – 2017. – №. 1. – С. 131-134.
3. Shovdirov S. A. Tasviriy san'atni o'qitishda o'quvchilarning sohaga oid o'quv kompetensiyalarini shakllantirish omillari //Inter education & global study. – 2024. – №. 1. – С. 8-14.

4. Ibraimov X., Shovdirov S. Theoretical Principles of The Formation of Study Competencies Regarding Art Literacy in Students //Science and innovation. – 2023. – T. 2. – №. B10. – С. 192-198.
5. Shovdirov S. TASVIRIY SAVODXONLIKKA OID O‘QUV KOMPETENSIYALARNI SHAKLLANTIRISHDA O‘QUVCHILARNI MANTIQUIY VA ABSTRAKT FIKRLASHGA O‘RGATISH //Евразийский журнал академических исследований. – 2023. – Т. 3. – №. 12. – С. 193-196.